

УДК 355.4

М. М. Адамчук

О. Г. Бондаренко

Д. І. Бурченко

ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАГАТОНАЦІОНАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ ЗБРОЙНИХ СИЛ КРАЇН-ЧЛЕНІВ НАТО

Проаналізовано особливості планування логістичного забезпечення багатонаціональних операцій, що проводиться збройними силами країн-членів НАТО. За основу було взято процес планування на оперативному рівні. Розглянуто порядок роботи посадових осіб логістичного забезпечення об'єднаного штабу, що створюється для планування застосування сил та засобів у спільній операції.

Наведено схему порядку організації логістичного забезпечення багатонаціональної операції НАТО в загальній системі оперативного планування, а також схему організації оперативного планування під час розроблення плану спільних постачань матеріальних засобів (плану логістичного забезпечення). Розкрито процедуру проведення логістичного оцінювання ситуації та наведено приклад визначення необхідної інформації для проведення логістичного оцінювання.

Ключові слова: оперативне планування, логістичне забезпечення, етапи планування.

Постановка проблеми. Робоча модель «комплексного підходу» НАТО до планування є сучасною та ефективною концепцією, яка передбачає одночасне або послідовне використання усіх інструментів влади, доступних державі, коаліції чи альянсу для досягнення успіху. Вона спрямована на інтерпретацію процесу планування операцій НАТО на всіх рівнях воєнного мистецтва: стратегічного, оперативного й тактичного.

Планування операцій для реагування на різні ситуації, мабуть, є найскладнішими та найважливішими для будь-якого рівня. Проте саме взаємосумісність між країнами НАТО на оперативному рівні під час реагування на різні ситуації вимагає швидкого залучення посадових осіб штабів для подальшого виконання ними обов'язків. Така сумісність процесу планування оперативного рівня забезпечує швидке прийняття рішень, якість реагування та дозволяє уникнути зайвих витрат сил і ресурсів. Система планування полегшує загальний процес планування, підготовки та затвердження планів, які повинні вчасно реалізуватися. Вважається, що чим довше триває операція, тим більше війська залежать від логістики, зокрема збільшується потреба щодо безперебійного поповнення озброєнням, © М. М. Адамчук, О. Г. Бондаренко, Д. І. Бурченко, 2023

боєприпасами та матеріальними засобами, організації заходів відновлення тощо.

Процес планування логістичного забезпечення повністю інтегрований у загальний процес оперативного планування і є складним, що вимагає вирішення завдань зі своєчасного доставлення та поповнення озброєнням, військовою технікою та матеріально-технічними засобами військ з метою досягнення оптимального рівня логістики для виконання завдань. У зв'язку з цим посадовим особам з планування логістики важливо добре знати процес оперативного планування (Operational planning process – ОРР). Етапи логістичного забезпечення ОРР багатонаціональних операцій збройних сил країн-членів НАТО розробляються у співпраці зі всіма країнами, які беруть участь в операції як на стратегічному, так і на тактичному рівнях. Через це логісти повинні передбачати різні варіанти розвитку ситуацій та бути готовими координувати всіх учасників операції. У цьому полягає складність процесу логістичного забезпечення оперативного рівня.

Україна 30 вересня 2022 р. підписала заявку на пришвидшений вступ до Північноатлантичного альянсу. Відповідні дії сприяють переходу українського війська на стандарти НАТО.

Проте у військовому вимірі інтеграція до Альянсу передбачає не тільки уніфіковану структуру збройних сил та зброї єдиного зразка, але й вимагає від органів військового управління Збройних Сил України (ЗСУ), Національної гвардії України (НГУ), інших військових формувань уміння приймати рішення відповідно до загальноприйнятих процедур оперативного планування, які застосовуються у країнах-членах НАТО, зокрема під час участі у багатонаціональних операціях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процес організації логістичного забезпечення операцій (багатонаціональних операцій) під час оперативного планування, особливо в ході залучення країн-членів НАТО до багатонаціональних операцій, розглядається у низці публікацій [1–11].

Так, у працях [1, 2, 3] досліджено процедури оперативного планування операцій з реагування на кризові ситуації, що проводяться країнами-членами НАТО. Визначено методи роботи штабів, які спрямовані на поліпшення взаємосумісності між усіма учасниками. Показано місце і роль логістики в загальному процесі оперативного планування.

У виданнях [4, 5, 6] розкрито зміст організації логістичного забезпечення багатонаціональних операцій, що проводяться країнами Альянсу. Показано роботу посадових осіб від стратегічного до тактичного рівня з виконання заходів, починаючи з логістичного оцінювання операції до розроблення спільного плану логістичних постачань до всіх учасників, залучених до виконання завдання.

Автором публікації [7, 8] проаналізовано досвід країн НАТО щодо державного управління та організації логістичного забезпечення (ЛЗ) об'єднаних збройних сил. Так, розглянуто принципи та організацію логістичного забезпечення під час проведення операцій, систему управління ЛЗ об'єднаних збройних сил НАТО.

На жаль, наявне в ЗСУ і НГУ нормативно-правове забезпечення з організації логістичного забезпечення [9, 10, 11] потребує уточнення та врахування тих стандартів, що прийняті в Альянсі, зокрема з питань досягнення взаємосумісності під час проведення спільного залучення до виконання завдань (проведення спільних навчань тощо).

Мета статті – проведення аналізу особливостей оперативного планування логістичного забезпечення багатонаціональних операцій, що проводяться збройними силами країн-членів НАТО.

Виклад основного матеріалу. Метою логістичного забезпечення багатонаціональних операцій, що проводяться під управлінням збройних сил країн-учасниць Організації Північноатлантичного договору, є набуття (збереження) оперативних спроможностей військ. Від рівня логістики часто залежить варіант (спосіб) проведення самої операції. Основні заходи в межах операції часто проводяться виключно з метою розвитку або підвищення логістичного потенціалу, необхідного для підтримки військ у цілому.

Логістика оперативного рівня охоплює великий обсяг завдань, основними з яких є: управління та забезпечення матеріально-технічними засобами; технічне обслуговування та ремонт озброєння і військової техніки, їх переміщення та транспортування; організація логістики від постачальників до військ тощо.

Під час планування детально вирішуються питання координації взаємовідносин щодо своєчасного постачання усіма організаціями, від яких залежить операція [національні мережі, міжнародні організації або неурядові організації, інші (допоміжні) команди], щоб забезпечити можливість доставки товарів і послуг до військ на кожній фазі операції. Досягнення цієї мети здійснюється шляхом проведення відеоконференцій з постачальниками для підтвердження договорів, які забезпечують оперативні потреби і достатнє накопичення необхідних ресурсів багатонаціональних операцій. Будь-які недоліки в плануванні можуть вимагати створення та розгортання додаткових підрозділів логістичного забезпечення або залучення цивільних підрядників з логістичного забезпечення.

Відповідну роботу логісти одночасно з іншими офіцерами починають з надходженням загального завдання операції та продовжують на кожній фазі процесу оперативного планування. Відповідний процес детально описано в публікаціях [5, 6]. Порядок організації логістичного забезпечення багатонаціональної операції НАТО в загальній системі оперативного планування подано на рис. 1.

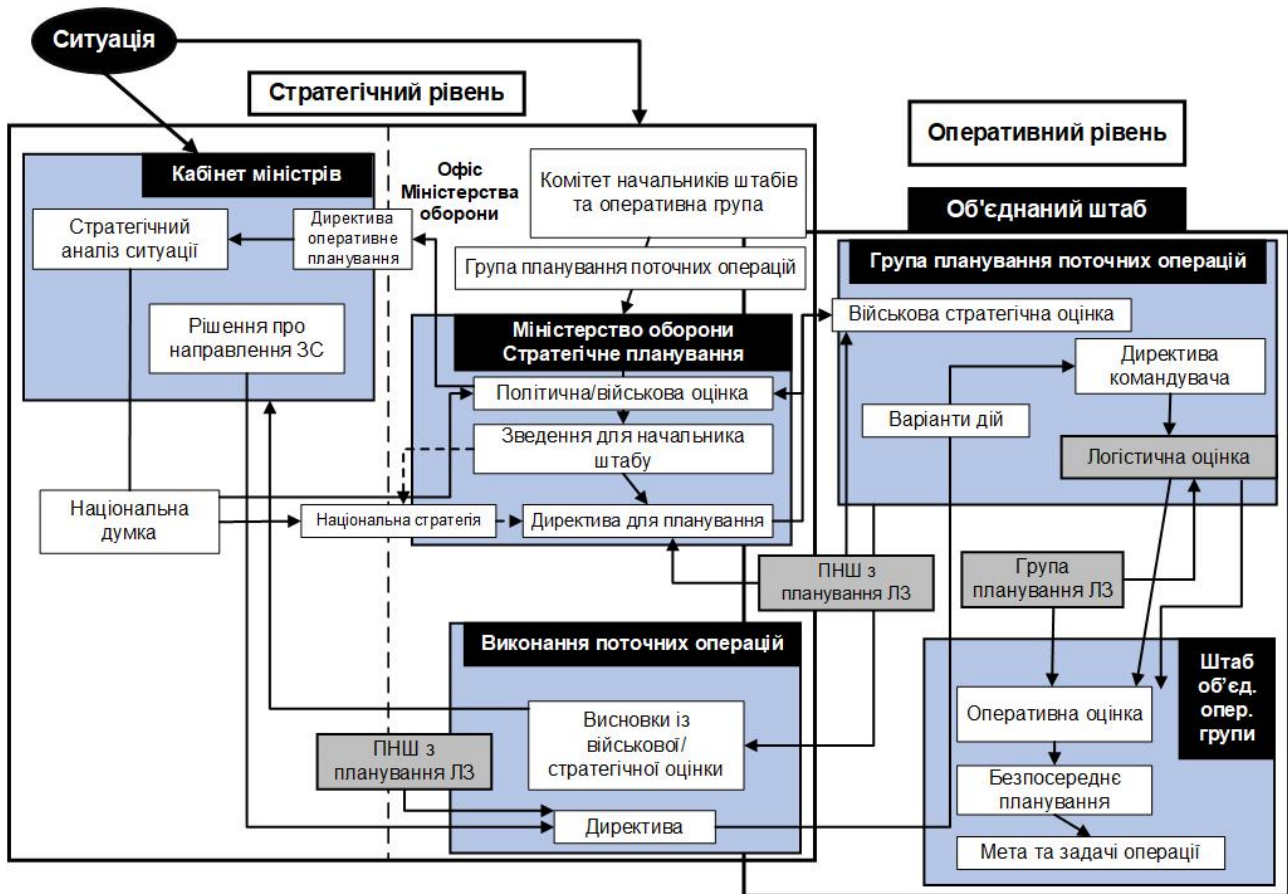

Рисунок 1 – Порядок організації логістичного забезпечення багатонаціональної операції НАТО в загальній системі оперативного планування

З надходженням оперативної директиви від керівника об'єднаного штабу група планування поточних операцій оцінює ситуацію та визначає основні напрями для подальших дій. Начальник штабу віддає вказівки начальнику відділу планування операції, де визначається мета операції, яку потрібно врахувати під час планування, якого результату необхідно досягнути, а також обмеження, які мають бути застосовані до оперативного планування. Часові показники для планування можуть змінюватися, хоча час зазвичай є важливим, що наголошує на необхідності дотримання процедур штабом та одночасної діяльності в межах вищого штабу спільно з командувачем сил спеціальних операцій та керівником оборонного планування і підтримки.

Планування логістичного забезпечення. Створена група планування під керівництвом начальника об'єднаного штабу оцінює ризики та проводить порівняльний аналіз можливостей підпорядкованих сил для реагування на ситуацію, а також дає рекомендації керівникові

сил спеціальних операцій про необхідні ресурси для проведення операції.

Постановка завдань з організації логістичного забезпечення операції здійснюється через органи логістики штабу (J4), які входять до групи планування. Зокрема, помічник начальника штабу за напрямом логістики проводить логістичне оцінювання ситуації. Відповідний склад, місце та мета діяльності J4 показані на рис. 2.

Логістичне оцінювання. Логістичне оцінювання слід починати на ранніх стадіях оперативного планування та проводити протягом усієї операції, воно є консультативним процесом, який не може проводитись окремо. Отримана інформація є основою для розроблення плану логістичного забезпечення операції, який є частиною оперативної директиви командувача об'єднаної оперативної групи та згодом частиною плану операції. Директива начальника штабу підтверджує необхідні матеріально-технічні ресурси та надає повноваження для вивільнення й надання фінансів і матеріальних засобів.

Рисунок 2 – Роль та результати діяльності групи логістичного забезпечення

Процес логістичного оцінювання операції на етапах оперативного планування детально зображено на рис. 3. Незважаючи на те, що логістичне оцінювання є послідовним процесом, можливі зміни в обстановці вимагають постійного його проведення. Процес повинен дозволити зрозуміти вимоги, вибрати оптимальний напрям дій, в результаті чого розробляється план постачань (логістичний план).

Вхідними даними для проведення оцінювання визначення оптимального плану спільного постачання можуть бути: перелік сил та засобів елементів об'єднаних сил, порядок і час готовності та оперативний план операції. Мінімальний інформаційний набір складається з 4 ключових елементів: місце призначення, інтенсивність, масштаб і строки, уточнення яких з часом поліпшуватимуться. Ці елементи використовуються для вирішення ключових питань, які потребують відповіді на ранніх етапах процесу планування. У таблиці 1 наведено приклад того, яким має бути мінімальний набір інформації.

Є правило, що яким би не був масштаб операції, процес логістичного оцінювання повинен проводитись у повному обсязі, оскільки результатом цих дій має стати затверджений план спільних постачань операції (план логістичного забезпечення сил). Заходи

такого плану реалізуються за допомогою інструментів прийняття рішень.

Інструменти прийняття рішень. З метою прийняття обґрунтованих рішень щодо раціонального залучення ресурсів у штабах логістики застосовуються автоматизовані системи управління, за допомогою яких:

- моделюється процес надходження матеріальних засобів;
- визначається склад сил та засобів від етапу приведення, передислокації до розгортання у районі операції;
- прогнозується загальна продуктивність для виявлення усіх ризиків та обмежень;
- відображаються доступні ресурси щодо постачання, переміщення;
- визначається обсяг показників запиту для кожного класу постачання;
- забезпечується швидке створення типів елементів об'єднаного угруповання, а також порядок їх прибуття;
- моделюються логістичні операції, визначаються рівні підтримки, які можна надати, і дається розуміння пов'язаних ризиків;
- здійснюється підтримка в навчанні сил логістики, як індивідуальному, так і колективному, забезпечуючи повне розуміння ролі логістики в операції.

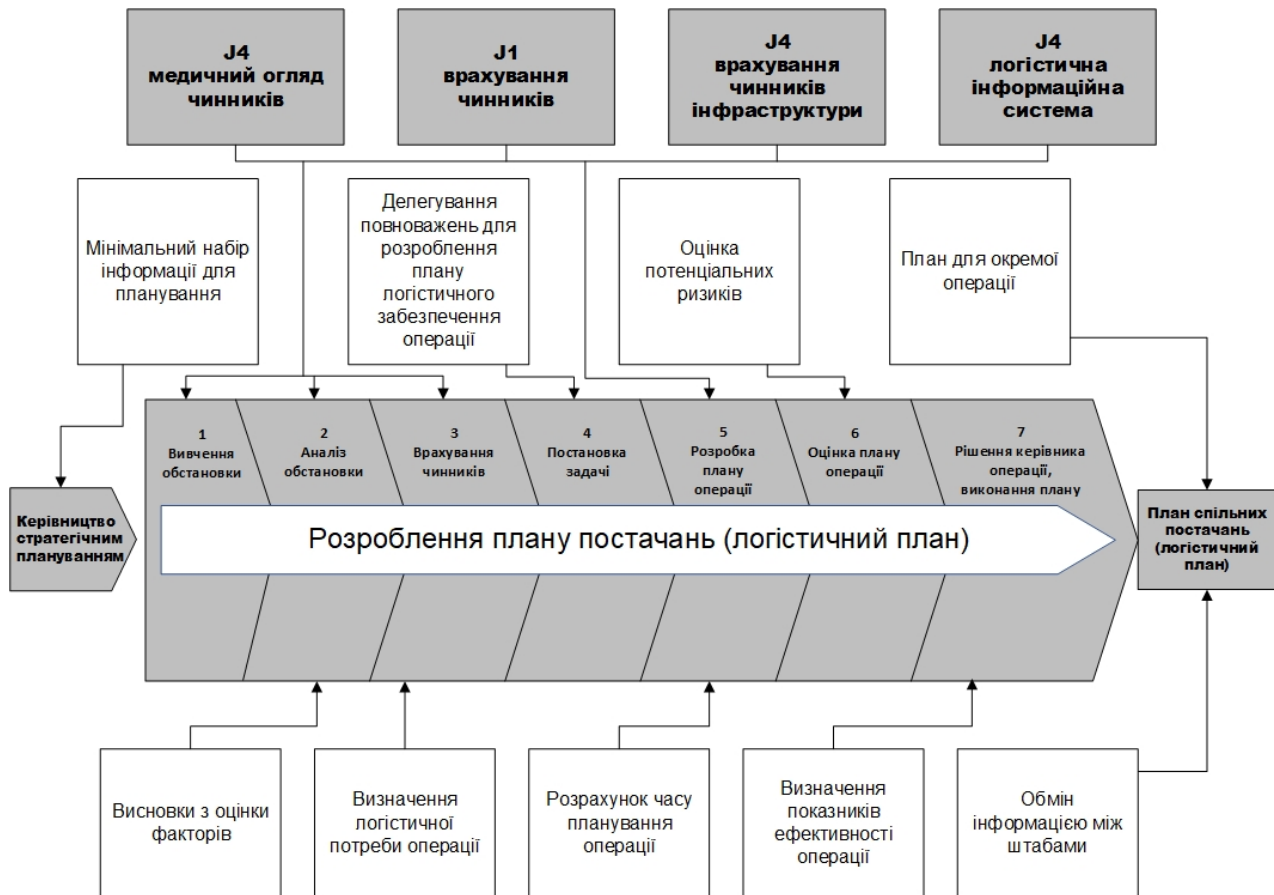

Рисунок 3 – Логістичне оцінювання операції

Таблиця 1 – Приклад визначення мінімального набору інформації для здійснення планування

Елементи	Перелік необхідної інформації	Порядок визначення необхідної інформації
Місце призначення	– площа району операції; – обмеження	– оцінювання маршруту і можливостей наявного транспорту, що залучається; – рівень доступності ресурсів в операції; – найліпші варіанти для стратегічного рівня; – вимоги до маршруту руху групи логістики
Інтенсивність	– профіль діяльності	– швидкість споживання матеріальних засобів
Масштаб	– перелік сил та засобів, що будуть задіяні; – побудова бойового порядку	– кількість елементів споживання, що залучені до операції; – вантажопідйомність, необхідна для перевезення матеріальних засобів; – кількість бойових підрозділів, задіяних в активній фазі
Строки	– термін розгортання; – необхідний порядок прибуття у район операції (особовий склад, елементи сил, обладнання); – тривалість операції	– оцінювання необхідної місткості та типу розгортання транспорту; – час початку розгортання; – необхідна стійкість транспортних засобів; – вимоги до відновлення

Гарантованою підтримкою логістики в операції є робота держав-учасниць у створенні спільного ланцюга поставок матеріальних засобів, для чого складається відповідний план, до якого також входять питання щодо організації: медичного та інфраструктурного забезпечення, персоналу і логістичних інформаційних систем. Якісне проведення логістичного оцінювання на етапі планування забезпечить більш надійну стабільність проведення операцій (логістичну стійкість). Такий принцип закладений у кожній директиві та може змінюватися залежно від зміни мети операції.

Створена спільна структура управління логістикою, яка охоплює діяльність щодо проектування і постачання матеріальних засобів для усіх підрозділів, повинна забезпечити ефективність і безпеку підтримки операцій. Вона також міститиме: зовнішні аудити якості надходжень; контроль доставки матеріальних засобів різними видами транспорту, у тому числі авіацією; звітування та розслідування нещасних випадків та інцидентів; проведення процедур передачі обладнання під час надання допомоги на місці та у сформованому угрупованні. Структура має забезпечувати ефективне управління транскордонною діяльністю між підрозділами, де підрозділи з іншої країни мають спільний функціональний або географічний кордон.

Створена система управління повинна будуватися на таких принципах.

1. Штаб-квартира спільної оперативної групи повинна мати єдиний центр управління логістикою, усі підрозділи звітують до цього координаційного центру для упевненості командувача щодо забезпечення узгодженості дій усіх учасників операції.

2. Єдиний координаційний центр повинен здійснювати зіставлення звітів про роботу служби та бути укомплектованим відповідними технічними експертами, враховувати оптимальне поєднання досвіду і можливостей із забезпечення операції.

3. Ступінь делегування повноважень управління визначається директивою начальника штабу і наказами начальника об'єднаного штабу. Причому доцільно не обмежувати командирів підрозділів у своїх діях, а надавати максимальні повноваження в управлінні. Під час розподілу відповідальності також слід урахувувати статус «під командуванням» логістичних систем, як

резидентних, так і транзитних, які задіяні в операції.

Складність процесу планування логістичного забезпечення вимагає від органу управління постійного уточнення та коригування спільного плану організації поставок матеріальних засобів. По суті, цей зміст документа залежить як від роботи (дій) вищого логістичного органу, так і повинен постійно враховувати зміни у проведенні операції. У зв'язку з цим проведення спільного логістичного оцінювання дає змогу:

– забезпечити послідовне та скоординоване планування, яке має здійснюватися з початком роботи штабу;

– здійснити розподіл відповідальності за планування та виконання спільного ланцюга поставок матеріальних засобів;

– поліпшити здатність передбачати ризики в межах надходжень матеріальних засобів за допомогою автоматизованих систем підтримки прийняття рішень.

Розроблений спільний логістичний план, що передбачає організацію ланцюга поставок, також повинен містити таке.

1. *Мінімальний набір інформації.* Для того, щоб виконати кількісний аналіз, необхідний для планування, орган управління J4 має бути забезпечений мінімальним набором інформації (вхідні дані) перед початком здійснення логістичного оцінювання.

2. *Матриця синхронізації.* Це детальна хронологія спільного ланцюга поставок, яка показує важливі етапи та залежності.

3. *Таблиця припущень.* Планувальники J3/J5 не завжди зможуть або готові надати детальні дані для планування. Група логістичного планування створює таблицю припущень для розроблення плану. Ці припущення необхідно мати, документувати та переглядати протягом усієї процедури розроблення плану. Використання набору спільних припущень усіма логістами забезпечить узгодженість усього планування.

4. *Таблиця ризиків.* Група логістичного планування має бути стійкою, спроможною справлятися з операційною невизначеністю. Ризики можуть бути визначені командувачем операції або виявлені під час процесу планування логістики, повинні мати відповідні дії або плани на випадок виникнення непередбачуваних ситуацій.

5. *Прогалини у можливостях.* Після розроблення план логістичних операцій буде оцінено на наявність прогалин у можливостях

на основі інформації, що міститься у таблицях припущень і ризиків. Ці прогалини у можливостях повинні бути виражені командувачем як перелік ресурсів для повного задоволення вимог разом із розривом в оперативних можливостях, який виникне внаслідок нездатності зменшити прогалини.

Висновки

Отже, у статті проведено аналіз особливостей планування логістичного забезпечення багатонаціональних операцій збройних сил країн-членів НАТО, основним у яких є те, що для реагування на ситуацію створюється багатонаціональне угруповання. Відповідальною за забезпечення матеріальними засобами на початковому етапі є держава, на території якої проводиться операція. Надалі матеріальне забезпечення сил здійснюється завдяки всім державам, порядок якого прописується у спільному плані логістичного забезпечення. Воно проводиться як з використанням власних засобів, так і з залученням цивільних організацій, з якими заключають договори. Планування логістичного забезпечення на оперативному рівні є складним, оскільки вимагає взаємодію з органом управління стратегічного рівня, а також організацію доставлення матеріально-технічних засобів до всіх учасників операції тактичного рівня.

У зв'язку з цим логістика має життєво важливе значення для будь-якої військової операції. Без цього виду забезпечення операції не можна було б проводити та підтримувати, зокрема ті, що проводяться за межами території країн-членів НАТО.

Подальша робота у цьому напрямі може бути пов'язана з дослідженням процесу організації логістичного забезпечення багатонаціональних операцій, що проводяться об'єднаними силами НАТО протягом тривалого часу.

Перелік джерел посилання

1. Interoperability of the operational planning process at operational level in arm with operational

level planning with NATO. Conference Paper, June 2014. URL: <http://surl.li/hywj0> (Accessed: 01.03.2023).

2. Allied Joint Publication-5 Allied Joint Doctrine for the Planning of Operations. NATO standard AJP-5 allied joint doctrine for the planning of operations. May 2019.

3. The comprehensive operations planning directive. NRDC-ITA on exercise. Is. 14. URL: <http://surl.li/icawj> (Accessed: 01.03.2023).

4. Logistics support for NATO operations. NATO Public Diplomacy Division. BGR1-LOG-ENG-0206.

5. Planning the logistic support at operational level for NATO operations. Associate Professor, PhD, "Carol I" National Defense University. International Scientific Conference "Strategies XXI", VSP. Command and Staff Faculty; Bucharest Vol. 2. Bucharest: "Carol I" National Defence University. 2014. P. 1–9.

6. Logistics for joint operations. Joint Doctrine Publication 4-00 (JDP 4-00) (3rd Edition), dated April 2007, is promulgated as directed by the Chiefs of Staff. Director General Development, Concepts and Doctrine.

7. Бондаренко О. Г. Система логістичного менеджменту Об'єднаних збройних сил НАТО. *Логістика: проблеми і рішення*. 2011. № 6. С. 76–83.

8. Бондаренко О. Г. Державне управління логістичним забезпеченням сил безпеки при реагуванні на кризові ситуації, які загрожують державній безпеці: теорія, методологія та практика : монографія. Харків : Фінарт, 2019. 309 с.

9. Бойовий статут Сухопутних військ Збройних Сил України «Логістичні операції» (тактичний рівень) : наказ командувача Сухопутних військ ЗСУ від 30.03.2021 р. № 219.

10. Доктрина «Сили логістики» : наказ командувача Сухопутних військ ЗСУ від 10.02.2021 р. № 441/НВГШ.

11. Доктрина «Застосування сил логістики» : наказ командувача Сухопутних військ ЗСУ від 04.02.2021 р. № 387/НВГШ.

Стаття надійшла до редакції 03.03.2023 р.

UDC 355.4

М. Adamchuk, O. Bondarenko, D. Burchenkov

FEATURES OF THE PLANNING OF LOGISTICS SUPPORT OF MULTINATIONAL OPERATIONS OF THE ARMED FORCES OF THE COUNTRIES BY NATO

The authors of the article analyzed the peculiarities of planning logistic support of multinational operations carried out by the armed forces of NATO member countries. The planning process at the operational level was taken as a basis. The process of planning logistical support is fully integrated into the general process of operational planning and is complex, which requires solving the tasks of timely delivery and replenishment of weapons, military equipment and material and technical means of the troops in order to achieve the optimal level of logistics for the performance of tasks. Operational level logistics covers a large volume of tasks, the main ones of which are: management and provision of material and technical means; maintenance and repair of weapons and military equipment, their movement and transportation; organization of logistics from suppliers to troops, etc. Logistics is vital to any military operation. Without this type of security, it would not be possible to conduct and support operations, in particular, those conducted outside the territory of NATO member states.

The procedure for the work of logistics support officials of the joint headquarters, which is created to plan the use of forces and means in a joint operation, is considered. The scheme of the organization of logistical support of a multinational NATO operation in the general system of operational planning, as well as the scheme of the organization of operational planning during the development of a plan for the joint supply of material means (logistics support plan) is presented. The procedure for carrying out a logistical assessment of the situation is revealed and an example of determining the necessary information for carrying out a logistical assessment is given.

Keywords: *operational planning, logistics security, planning stages.*

Адамчук Максим Миколайович – кандидат військових наук, доцент, начальник кафедри оперативного та логістичного забезпечення Національної академії Національної гвардії України
<https://orcid.org/0000-0001-9979-5509>

Бондаренко Олександр Геннадійович – доктор наук з державного управління, доцент, начальник кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України
<https://orcid.org/0000-0003-1755-3333>

Бурченко Дмитро Ігорович – ад'юнкт Національної академії Національної гвардії України
<https://orcid.org/0009-0001-6628-1787>